

Rapport

om

Den fremtidige anvendelse af Gyrstinge Sø med tilhørende bredområder.

Udarbejdet af

Lokalrådet for Gyrstinge og Ørslevvester

November 2012
(Revideret juli 2014)

Ringsted kommune har pr. juli 2014 overtaget Gyrstinge Sø, idet der ikke mere er brug for søen til vandindvinding. Søens vandoverflade har siden 1970 været opstemmet og har ligget ca. 2,5 meter over den vandstand søen havde, før der blev bygget dæmninger ved dens østlige og vestlige bredder.

Søen udgør i dag et fint og karakteristisk naturområde sammen med de omliggende skove og moser.

Områdets karakter af naturområde har stor betydning for borgerne i Gyrstinge og Ørslevvester. Man har således kunne udvikle og udbygge lokalområdet især på baggrund af den enestående natur og det aktive lokalsamfund. Gyrstinge og Ørslevvester har gennem de seneste 25 år formået at øge antallet af boliger, og der er stadigvæk bl. a. skole og købmand i Gyrstinge. Den seneste udvikling er områdets nye landsbyhus, der blev indviet i 2010.

Søens fremtidige status og anvendelse har stor betydning for lokalområdets borgere. Derfor har Lokalrådet for Gyrstinge og Ørslevvester besluttet at udarbejde denne rapport, der skal opfattes som Lokalrådets, og dermed lokalområdets, anbefaling til den fremtidige udvikling m.v. af søen og de genvundne arealer langs søbredden.

Som konsekvens heraf har Lokalrådet nedsat en arbejdsgruppe til arbejde med informationsøgning, udfærdigelse af udkast til rapport m.v..

Arbejdsgruppen består af følgende:

Ole Hylleborg, Gyrstinge

Steen Kisselhegn, Gyrstinge

Bjarne Krog, Ørslevvester og

Gert Schnack Sørensen, Gyrstinge.

Arbejdsgruppen har selv suppleret sig med Kenth Poulsen, Søtofte som repræsentant for den del af søområdet, der ligger i Holbæk kommune. Kenth er udpeget af Lokalrådet i St. Merløse.

Figur 1. Sø-gruppen fotograferet af Heiner Aldinger. Fra venstre Steen Kisselhegn, Bjarne Krog, Ole Hylleborg og Gert Schnack Sørensen.

Lokalrådet har skriftligt informeret Ringsted kommune om nedsættelsen af arbejdsgruppen samt dens kommissorium. Kommissoriet har været at ”udarbejde en plan for de ønsker, vi (Lokalrådet) måtte have vedrørende de nye områder. Vi ser naturligvis gerne, at den genvundne jord bliver tilgængelig for borgerne, og det er arbejdsgruppens formål at gøre rede for, hvordan vi mener, dette bedst kan ske og derefter indgå i en fornuftig dialog med myndigheders og andre repræsentanter om mulighederne for, at området kan blive til gavn og glæde for alle.”

Arbejdsgruppen har holdt en række eksterne møder med bl.a. Københavns Energi og Ringsted kommune. Hensigten med møderne har dels været at gøre opmærksom på arbejdsgruppens arbejde samt især at indsamle oplysninger, der kunne danne baggrund for gruppens udarbejdelse af denne rapport.

Rapporten er afleveret til Lokalrådet den 21.11.2012. Lokalrådet har erklæret sig enig i de anførte anbefalinger. Der er foretaget mindre tilføjelser og rettelser i juli 2014.

Gyrstinge sø før opstemningen i 1970

Dette rapportafsnit er hovedsageligt udfærdiget af Ole Hylleborg, der er født i 1944 og har boet i Gyrstinge hele sit liv. Afsnittet beskriver, hvorledes sø-området så ud i 1950'erne og frem til vandstandshævningen i 1970.

Stien rundt om søen var stort set den samme som nu på nær de områder, hvor den forløber på de 4 dæmninger. De store moseområder ved søens vest- og østende stod i forbindelse med søen med en bevoksning af birk, el, pil og poppel.

Hovedparten af søbredderne var bevokset med store rørskove, og i midten af den vestlige del af søen lå en ø bevokset med siv samt pile- og elletræer. Øen lå kun ganske lidt over vandstands niveau, og var derfor ikke alle steder umiddelbart farbar til fods. Derudover var der mindre ”siv-øer” sydøst for Søtoftegård. Området ud for Allindemagleskoven ser i dag ud som i 1950'erne (pga. stor vanddybde). På et stykke nedenfor Søbjerggården var der kun sparsom beplantning (pga. en meget stenrig undergrund).

Arealerne nedenfor Møllegården, Hanebakkegården, Søbjerggården og Sjoldegården var afgrænsningsområder, og dele af arealet havde karakter af mose.

Ud for fiskeforeningens havn i Allindemagleskoven var der en landtange, som blev benyttet som bådhavn.

Bredarealet fra Allindemagleskovens vestlige hjørne og hen til sommerhusområdet så ud som det er i dag – på nær den del af strækningen der er dæmning.

Søen var dengang meget ren, og bunden kunne ses tydeligt gennem 2 meter vand. I Frøsmose å var der klar sandbund.

Søen var præget af et livligt fugleliv med bl.a. rørdrum, stork, svaner, gæs, ænder, hejrer, terner, lappedykkere, fiskeørn, vandstær og isfugl. Ved søens østside var der en stor hættemågekoloni.

Desuden fandtes der odder, krebs og grønne frøer i søen.

Floraen omfattede blandt meget andet også et stort areal med gul åkande ved Frøsmose ås udløb samt et større område dækket med hvid åkande. Aflæggere af disse findes stadigvæk i gadekæret i Gyrstinge.

Ejerforhold

Gyrstinge sø er et særligt naturområde. For at sikre offentlig adgang samt bevarelse af sø-arealet som naturområde er det en hensigtsmæssig beslutning at Ringsted kommune overtager søen. Holbæk kommunes engagement i projektet bør afklares gennem en forhandling mellem de to kommuner, idet en mindre del af søen ligger i Holbæk kommune.

En samlet kommunal overtagelse vil betyde en hensigtsmæssig sammenknytning af de allerede eksisterende private naturområder langs søen (eksempelvis skoven ved Sjoldegården, Hanebakkerne, områderne langs Frøsmose å, Store Bøgeskov m.v.), således at man via et stiforløbet vil kunne besøge disse områder.

Især under hensyntagen til det sidstnævnte samt den lokale ekspertise og interesse for søen ville det være hensigtsmæssigt med en løbende kontakt mellem kommunen og en permanent sø-gruppe udpeget af Lokalrådet. Samarbejdsområderne kunne f. eks. være tilsyn, vedligehold, naturplanlægning, kortmateriale, PR for området, bådudlejning, ideudveksling o. lign.

Anvendelse

Sø-området bør disponeres som naturområde med samme regler for færdsel til fods og på cykel, som er gældende i Naturbeskyttelseslovens §23. Det bør dog være muligt at afholde motionsløb rundt om søen. De bestående aftaler med de to fiskeforeninger samt bådrettighederne til tidligere lodsejere opretholdes. Lokalrådet ser gerne, at man får nogle båderetter, som kan udnyttes af lokalbefolkningen og besøgende til området.

Badeforbuddet i søen ophæves, men der oprettes ikke en egentlig badestrand. Der findes to områder med naturligt sandunderlag (som muligvis bør suppleres), der er velegnede til badning. Disse steder findes ved Søtoften og Hanebakken.

Ønsker om nye aktiviteter på og ved søen afvises eller henvises til Haraldsted sø. Der opføres ikke nye anlæg – herunder bygninger – ved søområdet. ”Sugerøret” bevares, og der bygges en bro ovenpå det.

Stisystem og adgangsforhold

Der etableres en sti eller trampesti søen rundt, og en del af stien gøres handikapvenlig. Sideløbende med stien søges der anlagt en ridesti udenfor græsningsfoldene Adgangen til stien sker ved Øvejen, Store Bøgeskov og Hjejlevej ved sommerhusområdet ved Kyringe. Der er disse 3 steder allerede eksisterende P-pladser.

Den nuværende sti rundt om søen er stort set anvendelig som den er. Tilmed kan længere strækninger som står i umiddelbar forlængelse af P-pladserne ved Hjejlevej og Øvej anvendes som handicap-stier. På kortere strækninger (nedenfor Søbjerggården) kan der være tale om at etablere en ny sti, hvilket let vil kunne gøres på søbredden, der allerede har et stenunderlag. En trampesti langs vandkanten på de nye arealer ved vestdæmningen ville give fantastiske udsigtsforhold. De steder, hvor stien går på privat område (skovene) bør det aftales med lodsejerne, at stien fortsat kan benyttes som den er.

Der bør etableres en simpel bro ved Frøsmose å tættere på vandkanten, end der hvor den nuværende bro er beliggende

Private veje, der fører til søen, kan forbindes med sø-stien, og der opsættes skilte med ”privat vej, adgang tilladt til fods” ved indgangen til disse veje. Forbindelsen til de private veje vises ikke i brochuremateriale, kort, standere o. lign. Betingelserne for adgangen til private veje og øvrige private arealer bør forhandles mellem Ringsted kommune og de berørte lodsejere.

Langs søbredden ved Allindemagle skov bør man søge at genetablere bøgebevoksningen, således at skoven (ligesom ved Store Bøgeskov) går helt ned til vandkanten.

Vedligeholdelse

Der udarbejdes en vedligeholdelsesplan for sø-arealet.

Søbredden er mange steder tilgroet med pil, poppel, ahorn og nød m.v., hvilket hæmmer udsynet og flere steder reelt skjuler søen. Disse træarter bør i forbindelse med etableringen af stien fjernes og genvæksten holdes nede ved græsning.

Desuden er mange af de gamle karaktertræer (eg, el og birk) ved at gå til i opvæksten. Disse træer bør frilægges som enkelttræer eller grupper, der hvor de kan reddes. Sø-gruppen deltager gerne i udpegningen af disse karaktertræer.

Der bør etableres indhegninger, så naturplejen kan fortages med græssende dyr. Indhegninger placeres, så stien rundt om søen bliver friholdt for enhver form for krydsende hegn, og der opsættes så få dyreriste/hegnsstiger som praktisk muligt. Når vandstanden har nået det blivende niveau udarbejdes en plan for det endelige stiforløb og afgrænsningsområderne. Sø-udvalget vil gerne deltage i diskussionen omkring denne planlægning.

Der er i november 2013 afleveret forslag til inddeling i græsningsfolde og terapisti til Ringsted kommune.

Tilsyn

Kommunen – eller en af kommunen udpeget tilsynsførende – skal udføre tilsyn med området.

Anlæg

Der etableres ikke nye anlæg på området ud over et passende antal bænke langs stien.

Der kan visse steder være behov for at opsætte hegnstråd på de eksisterende pæle for at skille kommunal og privat ejendom

Reetablering

I det omfang det er muligt, begrænses reetableringen til fjernelse af pumpestationerne (hvis muligt) og sluseporte. Også vest-dæmningen bevares, men der etableres et rør til vandgennemstrømning.

Det er ikke nødvendigt at fjerne øst-dæmningen, hvis man ved en simpel arbejdsproces slår en række huller i betonen, der hvor 4 plader støder sammen, og derefter planter træer i hullerne. Samtidig skrubes et mindre muldlag af dæmningens østside til at dække betonpladerne med et muldlag. Denne ”reetablering” af dæmningen er enkel og billig foruden at plantevæksten i løbet af nogle år vil skjule betonen helt.

Tilpasningshastighed

De planlagte ændringer, herunder vandstandsændringerne, gennemføres så hurtigt, som det er miljømæssigt forsvarligt.

Udvalget vil gerne have en kopi af den NIRAS-rapport, som KE har fået lavet.

Tidshorisonter

Det er vigtigt, at overtagelsen og ”projektets” opstart sker så hurtigt som muligt, idet manglende vedligehold og tilsyn vil kunne skade området som naturområde.

Forhold til naboer

Ringsted kommune bør fortsætte bestående aftaler om fiskerettigheder, vejretter, færdsel i øvrigt o. lign. Adgangen fra stien rundt om søen til de private veje/områder diskuteres med hver lodsejer separat.

Fauna og flora

Der frilægges og bevares så mange af de gamle egetræer, birke og elletræer som muligt. Derudover skal det være en målsætning at have så righoldig en fauna og flora som muligt.

Jagt

Der bør ikke drives jagt på sø-arealet.

Gyrstinge Sø

